

Vojenský význam Ženevského protokolu.

Ženevské práce jsou bojem v míru, duchovní zbraní za konečný cíl boje, kterým je mír.

„Útočná válka je zločin“, prohlašuje ženevský protokol. Myslím, že tento pojem mezinárodního práva činí nesmrtelnými jeho autory. Je anglosaského původu tato formulace, uplatnil ji Čech. Jak bychom my, Slované, kteří od věků jsme cílem zništých útoků a sami se bráníme, plně nepřiznali, že útočná válka je zločin! Náš úkol je krásnější než ničit, chceme tvořit a sloužit lidstvu.

Tvořit a sloužit lidstvu — k tomu je nutný mír. Lze-li mír udržet, proč neučiniti vše, aby byl udržen? Proč raději chtít vynucovat mír silou?

Co je bojová síla? Úměrný souhrn všech hodnot národa: ideí, počtu, materiálu, prostoru a času. Je nutná i poměrná převaha nad silou nepřítele. Úměrnost je nutná mezi složkami síly, které jsou jen částečně vzájemně nahraditelné. Při značnějším nedostatku jedné z nich celek je ohrožen, a síla podlomena.

Co by byla na příklad platná nejlepší armáda, nadšená, vyzbrojená i vycvičená, kdyby jí scházely v potřebnou chvíli suroviny k výrobě munice nebo letectvo?

Nejen úměrný souhrn všech hodnot národa je nutný, nezbytná je i poměrná převaha nad nepřítelem. Nebude-li bojová síla úměrnou a poměrně silnější nepřítele alespoň některou ze svých složek, bude rozbita s matematickou jistotou protivníkem, který má převahu.

Tak jako v taktice, aby dosáhl úspěchu, velitel divise nesmí nechat pěchotu bez podpory dělostřelectva, jako v strategii velitel

armády nesmí nechat armádu bez zásob a bez nadvlády ve vzduchu v rozhodné chvíli, tak nemá ministr poslat do boje armádu hůř ozbrojenou než je armáda nepřítelova, tak i vláda nemůže nechat armádu bez podpory a součinnosti ostatních složek národa, tak i národ nesmí se odvážit boje, nejedná-li se o obranu práva a nemá-li zajištěnu podporu všech států a lidstva, za jehož práva bojuje.

Je jeden zákon úměrnosti, kterým se vše řídí. Z tohoto zákona není výjimka. Malý stát se proti velkému dlouho neubrání fyzicky, byť i mravně zvítězil. Byť i při uzavření konečného míru koalovaných států malý stát ocitl se mezi vítězi, vojensky byl často přece rozdrcen. V jediné možných příštích válkách — koaličních — malé státy jako přední stráž byly by pravděpodobně zaplaveny nepřítelem.

Od absolutismu k lidovládě, od kondotierů k ozbrojenému národu jde proces paralelní expanse. Nastává v dějinách lidstva období, kdy nelze již hájit jen území států, nýbrž nutno bojovat kdekoli za mezinárodní principy, za lidská práva. Perspektiva celkem málo vábná pro malé státy, jejichž prostředky jsou ohraničeny. Je ale lépe hledět pravdě přímo v tvář. Malý stát se velkému neubrání, bude-li osamocen. Bylo by ale naprosto mylné zříkat se obrany, jelikož je obtížná. Každý má nárok na to, co sám dává. Jen tehdy bude nám pomoci v tísní, když i my budeme hotovi i schopni se obětovat za právo své i jiných.

A zde je právě vojenský význam ženevského protokolu. Státy malé i velké jsou včleněny do mezinárodní, rovnoprávné společnosti, zavazují se uznávat i chránit všemu lidstvu společné mravní zásady, bránit je společně, loyálně a s dobrou vůlí všemi prostředky. Tím obrana, Československa na příklad, přestává být výlučně otázkou naší a stává se spolu s námi i úkolem 53 národů.

Útočná válka je zločin, spory jakéhokoli druhu musí býti řešeny smírnou cestou, rozhodčím soudem. Kdo se výroku nepodrobí a sáhne ku zbraní, je útočník, dopouští se mezinárodního zločinu. A za mezinárodní zločin je trest.

Proti útočníku spojí se všechny národy, aby jeho útok zmařily, udusily, aby mu jeho kořist vzaly, aby ho přinutily nahradit škody, které způsobil.

Dokud budou obavy, že některý národ je schopen dopustit se mezinárodního zločinu, útočné války, — budou nutny armády, které by důsledkům zabránily. Bude nutné vojsko, bude nutná organizace obrany, které by zaručovaly národní bezpečnost a umožnily státu vyplnit mezinárodní závazek pomoci. Útočníku se postaví nejprve armáda napadeného, pak veškerí sousedé útočníka, pak veškerý civilisované národy poskytnou mravní, hospodářskou, finanční i vojenskou pomoc a podepřou obránce.

Ženevský protokol je důmyslnou obrannou smlouvou, je světovou vojenskou konvencí ku obraně práva. Počítá s nynějším stavem a nedávnými zkušenostmi. Je těžko posílat vojska určitého státu do odlehlých končin jiného kontinentu, ale je přirozeno, že proti útočníku napadnuvšímu jeden stát budou bojovat všechny sousední státy. Jich obyvatelstvo lehce pochopí stejně nebezpečí, které jim hrozí od vítězného útočníka. Proto dovoluje protokol užší obranné smlouvy, jako je Malá Dohoda, ve kterých se státy, ohrožené týmž nepřítelem, zavazují ku vzájemné pomoci.

Účelem je mír, prostředkem k jeho udržení povinná arbitráž, neutrální pásma, kontrola omezeného zbrojení. Jak daleko podaří

se omezit zbrojení mravní a technické, ukáže mezinárodní konference, která má realizovat zásady stanovené protokolem. Podaří-li se mezinárodní konferenci diplomatickým tlakem zmenšit ohniska možných konfliktů, budou moci býti zmenšeny síly připravené k čelení útoku.

Prozatím je jisto, že útočná válka je zločin — nechtít stát bránit je zrada národa i lidstva. Příprava obrany je věda, skrývání pravdy a hra živými lidmi na vojáky je nebezpečná trestuhodnost. Tvořit poctivě a úměrně úkolům i prostředkům je rozumná politika a svatá povinnost.

Jelikož ženevský protokol je součástí mezinárodního práva, která vytyčuje úkol armád, předkládáme jej v plném znění našim čtenářům. Nebude nezajímavým připomenout, že hlavními autory jsou ministr Dr. Beneš a prof. Krčmář; jednohlasné přijetí protokolu 47 států je výsledek pětinedělní práce čsl. zahraničního ministra.

Protokol o pokojném vyřizování mezinárodních sporů.

Jsouce prodechnuti pevnou vůlí zajistiti udržení všeobecného míru a bezpečnost národů, jejichž existence, nezávislost nebo území by mohly býti ohroženy;

uznávající solidaritu, která spojuje členy mezinárodního společenství;

potvrzující, že útočná válka jest porušením této solidarity a mezinárodním zločinem;

přejíce si usnadniti dokonalé provádění systému obsaženého v Paktu o Společnosti Národů a týkajícího se pokojného vyřizování sporů mezi státy, i najisto znemožniti mezinárodní zločiny; a

sledující cíl, aby bylo uskutečněno, jak to má na mysli článek 8. Paktu, snížení zbrojení států na nejmenší míru, slučitelnou s jejich bezpečností a splněním mezinárodních závazků, jež vznikly společným postupem,

podepsaní, jsouce náležitě k tomu účelu zmocnění, shodli se na těchto ustanoveních:

Článek 1.

Signatární státy se zavazují, že se všemožně vynasnaží, aby do Paktu byly zařaděny dodatky, jež by odpovídaly ustanovením obsaženým v následujících článcích.

Shodují se na tom, že tato opatření se stanou závaznými v jejich vzájemných vztazích ode dne, kdy přítomný protokol nabude působnosti, a že vůči nim Shromáždění a Rada Společnosti Národů budou od té chvíle oprávněny vykonávat všechna práva a povinnosti, které jim jsou tímto protokolem přiznány.

Článek 2.

Signatární státy se shodují v tom, že v žádném případě nesmějí se uchýliti k válce, ani mezi sebou ani proti kterémukoli státu, který by přijal všechny závazky níže vymezené, vyjma případ, kde by šlo o obranu proti útočným činům, anebo když by jednaly ve shodě s Radou nebo se Shromážděním podle ustanovení Paktu a tohoto protokolu.

Článek 3.

Signatární státy se zavazují uznati jako povinnou ipso iure a bez zvláštní úmluvy pravomoc Stálého dvoru mezinárodní spravedli-

nosti v případech, které má na mysli odstavec 2. článku 36. stanov Dvoru, aniž tím však kterýkoli stát, přistoupí-li k zvláštnímu protokolu vyloženému k podpisu dne 16. prosince 1920 podle uvedeného článku, ztrácí možnost učiniti výhrady slučitelné s řečenou klausulí.

K zvláštnímu protokolu vyloženému 16. prosince 1920 dlužno přistoupiti ve lhůtě jednoho měsíce ode dne, kdy přítomný protokol nabude působnosti.

Státy, které přistoupí k přítomnému protokolu potom, kdy již nabyl působnosti, budou povinny splniti dolejší závazek během následujícího měsíce po přístupu.

Článek 4.

K doplnění ustanovení odstavce 4, 5, 6 a 7 článku patnáctého Paktu signatární státy usnášejí se podrobiti tomuto řízení:

1. Jestliže spor předložený Radě nemohl býti touto urovnán tak, jak jest stanoveno v paragrafu 3 řečeného článku patnáctého, Rada vybídne strany, aby spor předložily řízení soudnímu nebo rozhodčímu.

2. a) Odmítnou-li strany se podrobiti, přikročí se na žádost aspoň jedné strany k sestavení sboru rozhodců. Sbor bude sestaven, pokud možno dohodou stran.

b) Jestliže strany ve lhůtě Radou stanovené nedohodly se zcela nebo částečně o počtu, osobách a právech rozhodců, jakož i o řízení, Rada rozhodne sporné otázky. Zvolí neodkladně — po úradě se stranami — rozhodce a jejich předsedu z osob, které svou státní příslušností, svým charakterem a svou zkušeností budou podle jejího zdání skýtati největší záruku způsobilosti a nestrannosti.

c) Jakmile strany podají své konečné návrhy, sbor rozhodců na žádost kterékoli strany si vyžádá prostřednictvím Rady o sporných otázkách právních dobré zdání Stálého dvoru mezinárodní spravedlnosti, který se v tomto případě sejde urychleně.

3. Jestliže žádá ze stran nepožádá za rozhodčí řízení, Rada znova převezme prozkoumání sporu. Pro případ, že Rada vypracuje zprávu, odhlasovanou všemi svými členy, nepočítajíc mezi ně zástupců sporných stran, signatární státy jsou za jedno, že se podrobí řešení Radou doporučenému.

4. V případě, kde Rada nemůže sestaviti zprávu přijatou všemi svými členy, nepočítajíc v to zástupců sporných stran, předloží spor rozhodčímu řízení. Upraví sama složení, pravomoc a řízení sboru rozhodců a přihlédně při volbě jich k zárukám způsobilosti a nestrannosti ve smyslu hořejšího odstavce 2. b).

5. V žádném případě nemohou býti předmětem nového řízení řešení, která již byla jednomyslně doporučena Radou a přijata jednou z účastněných stran.

6. Signatární státy se zavazují svědomitě vykonati soudní nebo rozhodčí nálezy a podrobiti se, jak bylo řečeno v hořejším odstavci 3. řešení doporučenému Radou. V případě, kde by stát nedostál těmto svým závazkům, Rada použije veškerého svého vlivu, aby zajistila jejich respektování. Nepodaří-li se jí to, navrhne opatření, která by zajistila jejich splnění, jak je řečeno na konci článku 13. Paktu. V případě, kde by některý stát nechtěje dostáti těmto závazkům, uchýlí se k válce, bude proti němu ihned použito sankcí uvedených v článku 16. Paktu, jejichž povaha a rozsah budou vyloženy způsobem jak je stanoven v tomto protokole.

7. Ustanovení tohoto článku nevztahují se na urovnání sporů, které by mohly vzniknouti na základě válečných opatření, jež byla učiněna jedním nebo několika signatárními státy v dohodě s Radou nebo Shromážděním.

Článek 5.

Ustanovení odstavce 8. článku 15. Paktu možno i nadále před Radou uplatňovati.

Jestliže za provádění některého ze způsobů rozhodčího řízení, jak jsou uvedeny nahoře v článku 4, jedna ze stran tvrdí, že spor nebo určitá část sporu týká se otázky, jejíž úpravu mezinárodní právo ponechává výhradně vlastní pravomoci této strany, rozhodci vyžádají si prostřednictvím Rady o tomto bodě dobré zdání Stálého dvoru mezinárodní spravedlnosti. Dobré zdání dvoru jest pro rozhodce závazné a tito se omezí, je-li toto dobré zdání kladné, konstatovati to ve svém nálezu.

Uzná-li Stálý dvůr, nebo Rada, že otázka výhradně spadá do vlastní kompetence státu, rozhodnutí to nebude na překážku, aby Rada nebo Shromáždění nezkoumalo situace ve smyslu článku 11. Paktu.

Článek 6.

Jestliže spor jest podle odstavce 9. článku 15. Paktu předložen Shromáždění, toto bude míti k urovnání sporu všechnu pravomoc příslušející Radě, pokud jde o pokus smíru mezi stranami, tak jak jest uvedeno v odstavci 1, 2 a 3 článku 15. Paktu a shora pod číslem 1. článku 4.

Nebylo-li Shromážděním docíleno přátelského urovnání a

žádá-li jedna ze stran za rozhodčí řízení, Rada přikročí k ustavení sboru rozhodců za podmínek, uvedených shora pod číslem 2. článku 4. lit. a, b, c;

nežádá-li žádná ze stran za rozhodčí řízení Shromáždění, převzme opět s touž pravomocí jako Rada prozkoumání sporu. Řešení doporučené zprávou Shromáždění a schválené za podmínek uvedených na konci odstavce 10. článku 15. Paktu má stejnou platnost a přivodí tytéž účinky, pokud jde o tento protokol, jako řešení doporučené zprávou Rady za podmínek, uvedených shora pod číslem 3. článku 4.

Nemůže-li býti dosaženo potřebné většiny, spor bude předložen rozhodčímu řízení a Rada určí sama složení, pravomoc a proceduru sboru rozhodců, jak jest uvedeno pod číslem 4. řečeného článku 4.

Článek 7.

Vznikne-li spor mezi dvěma nebo několika signatárními státy, tyto se shodují v tom, že ani před tím, než spor bude podroben řízení za účelem pokojného urovnání, ani za takového řízení nepřikročí k žádnému zvýšení zbrojení nebo stavu branných sil, které by mohlo změnit stav stanovený konferencí pro snížení zbrojení, jak ji předpisuje článek 17. tohoto protokolu; rovněž neučiní žádného opatření pro vojenskou, námořní, leteckou, průmyslovou nebo hospodářskou mobilisaci a vůbec žádného kroku, který by spor mohl přiosláviti nebo rozšířiti.

Ve shodě s ustanoveními článku 11. Paktu jest povinností Rady zkoumati každou stížnost do porušení závazků výše uvedených, jež by jí byla podána jedním nebo několika státy na sporu zúčastněnými. Soudí-li Rada, že stížnost je přípustná, má, považuje-li to za vhodné,

přikročení k provedení šetření a pátrání v jedné nebo několika zemích na věci účastněných. Toto šetření a pátrání má se státi ve lhůtě nejkratší, a signatární státy se zavazují usnadniti všemožné provedení.

Opatření, jež takto Rada podnikne, jsou určena jenom k tomu, aby usnadnila pokojné vyřízení sporu a nemají nikterak prejudikovati způsobu tohoto vyřízení.

Je-li tímto šetřením a pátráním zjištěno jakékoli porušení ustanovení prvního odstavce tohoto článku, je povinností Rady vyzvati stát nebo státy, které se porušením provinily, aby zjednaly nápravu. Jestliže stát nebo státy neuposlechnou tohoto vyzvání, Rada prohlásí, že řečené státy jsou vinny porušením Paktu nebo tohoto protokolu, a má rozhodnouti, jakými opatřeními by bylo lze co nejdříve odkliditi stav, který by mohl ohroziti světový mír.

Pro použití tohoto článku děje se rozhodnutí Rady dvoutřetinouovou většinou.

Článek 8.

Signatární státy se zavazují, že se zdrží jakékoliv akce, která by se mohla jeviti jako hrozba útoku proti jinému státu.

Domnívá-li se jeden ze signatárních států, že druhý stát koná válečné přípravy, má právo obrátiti se v té věci na Radu.

Tato zjistí nejprve skutečný stav a po té postupuje podle článku 7., odstavce 2, 4 a 5.

Článek 9.

Vzhledem k tomu, že existence demilitarisovaných pásem je způsobilá, aby zabránila útokům a usnadnila jejich nepochybné zjištění ve smyslu článku 10. níže uvedeného, doporučuje se zřizovati taková pásma mezi státy, které navzájem s tím souhlasí, jakožto prostředek uvarovati se porušení tohoto protokolu.

Demilitarisovaná pásma, která již existují na základě určitých smluv nebo konvencí nebo která budou vytvořena v budoucnu mezi státy, které vzájemně s tím souhlasí, budou moci býti dána pod dočasnou nebo trvalou kontrolu, kterou zřídí Rada na žádost a na útraty jednoho nebo několika sousedních států.

Článek 10.

Každý stát, který se uchýlí k válce a tím poruší závazky stanovené Paktem nebo tímto protokolem, jest útočником. Porušení statutu demilitarisovaného pásma znamená totéž jako sáhnutí k válce.

Je-li zahájeno nepřátelství, jest považován za útočnika, neučiní-li Rada jednomyslně rozhodnutí opačné:

1. Každý stát, který odmítne předložiti spor řízení pro pokojné urovnání podle článku 13. a 15. Paktu, doplněných tímto protokolem -- nebo stát, který odmítne podrobiti se buď rozhodnutí soudního nebo nálezu rozhodčímu, buď jednomyslnému doporučení Rady -- nebo který nebude dbáti jednomyslné zprávy Rady, rozhodnutí soudního nebo nálezu rozhodčího, kterým se uznává, že spor vzniklý mezi ním a jiným válečickým státem týká se otázky, jejíž úpravu mezinárodní právo ponechává výhradně vlastní pravomoci tohoto státu; nicméně v tomto posledním případě bude stát považován za útočnika jen tenkrát, nepředloží-li předem otázku Radě nebo Shromáždění podle článku 11. Paktu.
2. Každý stát, který poruší některé z prazatímních opatření stanovených Radou pro dobu řízení, o nichž mluví článek 7. tohoto protokolu.

Mimo předpoklady, o nichž se mluví pod číslem 1. a 2. tohoto článku, bude povinností Rady, jestliže nemohla v nejkratší lhůtě určit, kdo je útočником, aby předepsala válčícím stranám příměří, jehož podmínky ustanoví dvoutřetinovou většinou a nad jehož zachováním bude bdíti.

Každá válčící strana, která odmítla příměří nebo porušila jeho podmínky, bude považována za útočníka.

Rada vyzve signatární státy, aby bezodkladně provedly proti útočníkovi sankce, o nichž jedná článek 11. tohoto protokolu, a každý signatární stát, jenž byl k tomu vyzván, bude od té doby oprávněn vykonávat práva válčící strany.

Článek 11.

Jakmile Rada učinila signatárním státům výzvu zmíněnou v posledním odstavci článku 10. tohoto protokolu, vstupují závazky jmenovaných států, pokud jde o sankce všeho druhu uvedené v odstavci 1. a 2. článku 16. Paktu, ihned v působnost, aby tyto sankce mohly bez jakéhokoli prodlení projevit své účinky proti útočníkovi.

Tyto závazky dlužno vykládati v tom smyslu, že každý ze signatárních států jest povinnen loyálně a účinně spolupracovati k tomu, aby byl dodržen Pakt o Společnosti Národů a aby každý stát se postavil proti každému útočnému činu takovou měrou, jak mu to dovozuje jeho zeměpisná poloha a zvláštní podmínky jeho ozbrojení.

Ve shodě s odstavcem 3. článku 16. Paktu signatární státy berou na se jak samostatný tak společný závazek, že přispějí na pomoc státu napadenému nebo ohroženému a že si poskytnou navzájem podporu tím, že si budou vypomáhati a zařídí potřebnou výměnu, pokud jde o zásobování surovinami a potravinami všeho druhu, skytání úvěru, dovozu a průvozu, a že za tím účelem učiní všemožná opatření, aby udržely bezpečnost pozemní a námořní dopravy státu napadeného neb ohroženého.

Jsou-li obě sporné strany útočníky ve smyslu článku 10., hospodářské a finanční sankce budou uplatněny proti oběma.

Článek 12.

Vzhledem k složitosti podmínek, za kterých by Rada mohla býti povolána, aby plnila funkce zmíněné ve výše uvedeném článku 11., pokud jde o hospodářské a finanční sankce, a za tím účelem, aby byly přesně stanoveny záruky, které se poskytují tímto protokolem signatárním státům, Rada vyzve bezodkladně hospodářské a finanční organizace Společnosti Národů, aby přikročily ke zkoumání povahy opatření, která by bylo nutno učiniti, aby mohly vstoupiti v život sankce a opatření, vyplývající z hospodářské a finanční spolupráce, o nichž je řeč v článku 16. Paktu a v článku 11. tohoto protokolu, a podaly o tom zprávu.

Jakmile Rada obdrží tyto údaje, sestaví prostřednictvím svých příslušných orgánů

1. akční plán, určený k tomu, aby uvedl v činnost hospodářské a finanční sankce proti útočníkovi;

2. plán hospodářské a finanční spolupráce mezi napadeným státem a rozličnými státy, které mu přispívají na pomoc a oznámí tyto plány členům Společnosti a ostatním signatárním státům.

Článek 13.

Vzhledem k vojenským, námořním a leteckým sankcím, jichž případně užití je stanoveno článkem 16. Paktu a článkem 11. tohoto

protokolu, Rada bude oprávněna přijímati závazky států, jež předem stanoví vojenské námořní a letecké síly, jimiž by tyto státy mohly bezodkladně zakročit, aby zajistily provádění povinností, plynoucích po této stránce z Paktu a tohoto protokolu.

Jakmile Rada vyzvala signatární státy příkazem, zmíněným v posledním odstavci 10. článku výše uvedeného, tyto státy mohou vedle toho vyslati na základě smluv dříve sjednaných své vojenské, námořní a letecké síly na pomoc určitému státu, jenž jest obětí útoku.

Smlouvy zmíněné v předchozím odstavci jsou zapisovány a uveřejňovány sekretariátem Společnosti Národů; zůstávají přístupny každému státu, jenž je členem Společnosti a který by k nim chtěl přistoupiti.

Článek 14.

Pouze Rada jest oprávněna stanoviti, že jest provádění sankcí zastaviti a obnoviti normální poměry.

Článek 15.

Aby vyhověly duchu tohoto protokolu, signatární státy jsou zajedno, že úhrnné náklady všech podniků povahy vojenské, námořní nebo letecké, které se staly k potlačení útoku, jakož i náhrada všech škod, které utrpěly osoby civilní nebo vojenské, i všech škod hmotných, nadělaných operacemi na obou stranách, budou hrazeny státem útočícím až do krajní meze jeho schopností.

Přes to však, vzhledem k článku 10. Paktu, nesmí v žádném případě prováděním sankcí ve smyslu tohoto protokolu doznati ujmy územní celistvost nebo politická nezávislost státu útočícího.

Článek 16.

Signatární státy jsou zajedno, že v případě sporu mezi jedním nebo několika z nich a jedním nebo několika státy, které nepodepsaly tohoto protokolu a nejsou členy Společnosti Národů, tyto státy, které stojí mimo ni, budou za podmínek obsažených v článku 17. Paktu vyzvány, aby se za účelem pokojného vyřízení podrobily závazkům přijatým signatáři tohoto protokolu.

Jestliže vyzvaný stát odmítne přijmouti řečené podmínky a závazky a sáhne k válce proti signatárnímu státu, jest proti němu užiti ustanovení článku 16. Paktu, jak jsou přesněji stanovena tímto protokolem.

Článek 17.

Signatární státy se zavazují, že se zúčastní mezinárodní konference pro snížení zbrojení, která má býti svolána Radou a která se sejde v Ženevě v pondělí 15. června 1925. Všechny ostatní státy, ať jsou členy Společnosti nebo ne, budou pozvány na tuto konferenci.

Vzhledem k svolání této konference, Rada připraví, přihlížejíc k závazkům vytyčeným v člancích 11. a 13. tohoto protokolu, všeobecný program pro snížení a omezení zbrojení, který bude dán této konferenci k dispozici a oznámem co nejdříve vládám, a to nejpozději tři měsíce před jejím zahájením.

Jestliže do 1. května 1925 aspoň většina členů trvale v Radě zastoupených a deset jiných členů nesloží svých ratifikací, generální sekretář Společnosti vyžádá si bezodkladně rozhodnutí Rady v tom směru, zdali má pozvání odvolati či konferenci prostě odložit na pozdější datum, určené Radou tak, aby mohlo býti dosaženo nutného počtu ratifikací.

Článek 18.

Pokud v článku 10. nebo jiných ustanoveních tohoto protokolu se činí zmínka o rozhodnutí Rady, vždy jest rozuměti rozhodnutí tomu po smyslu 15. článku Paktu, t. j. že hlas zástupců stran, jež jsou ve sporu, při zjišťování jednomyslnosti nebo potřebné většiny se nepočítá.

Článek 19.

Tento protokol nedotýká se, pokud to výslovně nestanoví, práv a povinností členů Společnosti Národů, jak vyplývají z Paktu.

Článek 20.

Každý spor, týkající se výkladu tohoto protokolu, bude předložen Stálému dvoru mezinárodní spravedlnosti.

Článek 21.

Tento protokol, jehož znění francouzské a anglické jsou směrodatná, bude ratifikován.

Uložení ratifikačních listin stane se v sekretariátu Společnosti Národů co možná nejdříve.

Státy, jejichž vlády mají sídla mimo Evropu, budou se moci omeziti na sdělení sekretariátu Společnosti Národů, že jejich ratifikace byla provedena, a v tomto případě odevzdají ratifikační listinu co možná nejdříve.

Jakmile většina členů trvale zastoupených v Radě a deset jiných členů Společnosti uloží svou ratifikační listinu nebo provedenou ratifikaci, bude to konstatováno zápisem pořízeným sekretariátem.

Protokol nabude působnosti, jakmile zápis bude hotov a jakmile plán na snížení zbrojení bude přijat konferencí zmíněnou v článku 17.

Nebude-li plán na snížení zbrojení, který řečená konference přijme, ve lhůtě jí stanovené proveden, bude na Radě, aby to konstatovala; tímto konstatováním přítomný protokol padá.

Podmínky, na jejichž základě Rada bude moci konstatovati, že plán vypracovaný mezinárodní konferencí pro snížení zbrojení nebyl proveden a že proto tento protokol se stal bezúčinným, budou určeny konferencí samou.

Každý signatární stát, který po uplynutí lhůty stanovené konferencí, se nepodřídí plánu jí schválenému, bude vyloučen z výhod, plynoucích z ustanovení tohoto protokolu.

Tomu na svědomí podepsaní, řádně k tomu cíli zplnomocnění, podepsali tento protokol.

Dáno v Ženevě dne 2. října, léta tisícího devítistého dvacátého čtvrtého v jediném exempláři, jenž zůstane uložen v archivech sekretariátu Společnosti Národů, a jenž bude jím zaregistrován v den, kdy nabude působnosti.